

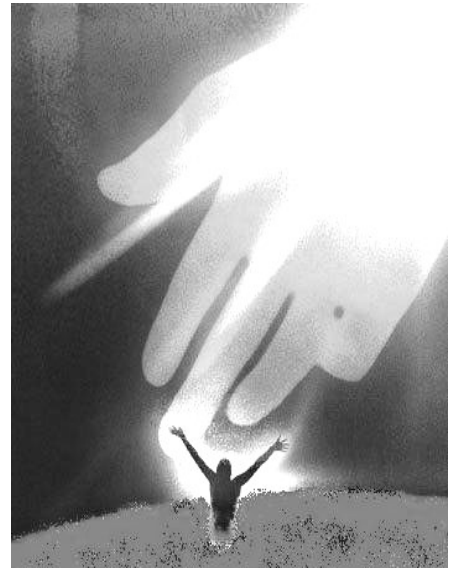
LAATDIENST zondag 4 februari 2024 – Serie: laat mij maar zingen

Lied: Soms breekt uw licht – H.Oosterhuis/B.Huijbers

*Soms breekt uw licht in mensen door onstuitbaar,
zoals een kind geboren wordt.*

*Gedenk uw mens die wordt genoemd uw kind, uw koninkrijk, uw licht
Geen duisternis heeft ooit hem overmeesterd
Gedenk ons die als hij geboren zijn, eens en voorgoed,
die uit zijn mond uw naam hebben gehoord
die moeten leven in de schaduw van de dood
Hem achterna*

In dit lied wordt het licht van de eerste dag, het licht van het scheppingswoord: 'Er zij licht en er was licht' bezongen. Het licht van 'In den beginne' vlamt telkens weer op in mensen, als een woord van troost en hoop. Tegen de oorlogs-feiten van iedere tijd in, geeft dit licht ons zicht op het visioen van vrede, dat niet dooft.

Vandaag gaan we veel zingen en in een vogelvlucht over de hoogtepunten van de hele kerstperiode heen. We zingen om licht en vrede, van het eerste scheppingswoord: licht, het woord van in den beginne naar het laatste woord, namelijk ons getuigen van dat licht. We begeven ons daarmee in een hele oude traditie van het lichtfeest, 40 dagen na kerstmis, opdat woorden van vrede en bevrijding niet verstommen en het Licht niet dooft. De kerstboodschap van vrede op aarde galmt hierbij dus nog na, tegen de dagelijkse bommen- en granatenregen en wapengekletter in houden wij zo het visioen van vrede levend.

VERDWAALD IN VREDELOOSHEID - Wim Timmer

*Angst verlamt ons tot verweerloosheid
Geen licht aan het einde van de tunnel
Maar drommen wezenloze mensen op de vlucht
Soms overvalt de twijfel me
Kijken naar een ander zonder argwaan, zonder vooroordeel
Geloof ik daar werkelijk nog in?*

*Verdriet drukt ons neer tot afzijdigheid
Geen ster uit het wijze oosten
Maar computer gestuurde drones
Soms word ik boos
Stop gewoon, ieder mens is toch gelijk
Geloof ik dat eigenlijk nog wel?*

*Pijn verwoest ons van binnen met gevoelloosheid
Geen beweging in de loopgraven van ons eigen gelijk
Maar kinderen zichtbaar en onzichtbaar verwond
Soms word ik stil
Geen proteststem, geen bodeluister of engelenzang
Mijn ziel zingt zacht; vrede nu, het kan...geloof me!*

We hebben zojuist de eerste woorden uit het Johannes evangelie gehoord. Misschien heeft het bij u nog een klein beetje kerstgevoel opgeroepen, want dit is de traditionele lezing op eerste kerstdagmorgen: "Het woord is mens geworden en heeft onder ons gewoond". Een lezing die sterk afwijkt van het engelen, herders en koningen kerstverhaal die u waarschijnlijk kent van de andere evangelisten. Hoewel je het ook zou kunnen lezen als een vervolg op het initiatief van de herders om op zoek te gaan naar het pasgeboren kind: "Laat ons gaan zien het woord dat daar geschied is". Graag wil ik u daarom eerst toelichten waarom ik gekozen heb voor het lied 'Soms breekt uw licht'. Hiermee hoop ik tegelijkertijd te verklaren waarom wij hier vandaag nog wat echo's van de kerstperiode horen nagalmen.

Mijn middelbare schoolperiode was op het st. Michael-college achter de Zaanse Schans, midden in de polder. Aan deze school was een kapel verbonden en deze was een soort basisgemeenschap, een vrijplaats/toevluchtsoord voor verdwaalde en thuisloos geraakte kerkgangers, een beetje zoals hier misschien. Wij, de scholieren, konden daar actief meedoen in de voorbereiding en vormgeving van de diensten. Zo ook met kerstavond.

In de namiddag verzamelden wij al in de kapel voor een z.g. vredesbijeenkomst in de sfeer van Pax Christi/IKV en Taize. Met een vijftigtal jongeren gingen dan wij op onze "Herderstocht" om onderweg met elkaar te 'discussiëren' over vredesvraagstukken. Wij wandelden dan in het donker door de Wijde- en Enge-Wormerpolder naar een boerderij waar we in de schuur tussen de beesten in het hooi warme chocolademelk kregen met kerstbrood. In meditatieve stilte en gebed (bid om vrede) liepen we dan weer terug om op tijd te zijn voor de grote nachtmis. Dit laatste lukte nooit zo goed, waardoor er tijdens de kerkdienst voortdurend kleine groepjes verkleumde en verregende jongeren "storend" binnenkwamen, die ook nog eens "alternatief" op de grond gingen zitten bij het altaar. (Alsof onze kinderen die gisteren in Den Haag bij de Extinction Rebellion demonstratie waren en vanmorgen vrijgelaten hier binnen zouden druppelen en hier voor het Altaar weer op de grond zouden gaan zitten!)

De Herderstocht werd een aantal jaren later afgeschaft, niet door de kritiek van fronsende ouders, omdat wij vonden dat er ook verbrande kerstbomen moesten staan als teken van onze vredes-solidariteit vanwege het gebruik van napalm in Vietnamoorlog, maar omdat het lopen over de onverlichte dijk en smalle polderweg eigenlijk veel te gevaarlijk was met zo'n grote groep...

Als openingslied hadden wij het lied 'Soms breekt uw licht' ingebracht, misschien is dit lied nu voor ons een toepasselijk lied met kerst, maar in die tijd zeker niet voor iedereen... Tot dan toe ging ik wekelijks met mijn vader naar de Latijnse hoogmis en herkende daarom de melodielijnen in het slot; 'Hem achterna'. Het vleugelslag ritme borrelt soms zomaar in me op en doet me zacht zingen.

Natuurlijk kende ik van huis uit de bekende kerstliedjes, maar het zingen van de teksten van Huub Oosterhuis was een openbaring voor mij. Alleen het eerste woord al: SOMS. Daar konden we een hele avond over discussiëren in de jongeren- voorbereidingsgroep. Je mag dus blijkbaar twijfelen. Het is er niet altijd(!), het kan er dus ook niet zijn; kijk naar de vluchtelingen en slachtoffers van geweld(!). Niet alleen het 'soms' van twijfel of verontwaardiging, maar ook het 'soms' van gewoon boos, verdrietig of sprakeloos stil en leeg....

Toen mij vorig jaar gevraagd werd naar mijn favoriete lied, heb ik gelijk spontaan gereageerd met 'Soms breekt uw licht'. Daar komt bij dat ik in het rooster de februari dienst kon krijgen. Begin februari daar hoort een hele oude traditie en helaas bijna verloren gegane feestdag van "Lichtmis" (Maria-Lichtmis) bij. U weet vast dat 40 dagen voor Pasen, volgende week, de Vasten begint op Aswoensdag. Dat het 40 dagen na Pasen Hemelvaart is (en dus daarom altijd op een donderdag valt). Dat de Advent de 4 zondagen voorafgaand aan Kerstmis zijn, etcetera. Deze Lichtmis-feestdag van 40 dagen na Kerstmis zal niet iedereen even bekend voorkomen.

Het getal veertig staat voor de voorbereidingsperiode, de oefentijd, van bevrijding en vrede (40 jaar trekt Israël door de woestijn, 40 dagen vertoeft Jezus in de woestijn). Met Lichtmis vieren we dat Jezus na 40 dagen naar de tempel wordt gebracht om opgedragen te worden aan de God. (Pidjon ha'ben het vrijkopen van de eerstgeborene.) Het is lichtmis gaan heten, omdat de mensen het licht, dat gezegend werd tijdens de dienst, meenamen vanuit de kerk naar huis in een soort lichtprocessie. Nu zouden we dat misschien een vredesdemonstratie noemen. Hiermee werd 40 dagen na kerst tenslotte de geboorte van het licht, die vredesboodschap, verspreid als een "Licht dat voor alle volken straalt". Dit is wat we vandaag ook proberen te doen, in ieder geval het vredeslicht nog een beetje brandend houden in deze tijd. Hopelijk nemen wij ook iets van het licht mee naar huis.

Voor mij is het lied 'Soms breekt uw licht' onlosmakelijk verbonden met het Kerstfeest vieren. Ik leerde in die tijd dat geloven betekent dat je wel wat moest doen om wat te vieren te hebben. Dat het hout van de kribbe pas betekenis krijgt wanneer je het verbindt met het hout van het kruis. In woorden van de Bevrijdingstheologie zeggen wij nu, dat de het vieren van de geboorte van de Messias, de gezalfde, de vredemaker, geen kindje is maar een lijdende knecht die, door de dood heen, solidair met de minsten is geworden.

Zo werd 'Soms breekt uw licht' ook een protestlied in de vredesbijeenkomsten en demonstraties later. Het was nog de tijd dat we niet zwegen, omdat een oorlog te ver weg was, waren we niet te stoppen ondanks muren van ijzer en dominotheorieën. Was ons protest niet te verstommen door de tegenargumenten van veiligheid door machtsevenwicht en noodzakelijke bewapening wedlopen. En nu? Nadat ik mijn lied had opgegeven kwam die vraag; "waarom zwijgen wij nu" telkens terug door de oorlog in Oekraïne. Wat doe ik nu? Bij welke protestbijeenkomst sluit ik mij nu aan?

Ik hoor opeens weer de bekende mantra van de generaals in de talkshows: 'achteraf is iedere oorlog onvermijdelijk' en 'als je vrede wil bereid je dan voor op de oorlog'. In mijn naïviteit denk ik dan telkens: als de oorlog aan de grens van Europa ook onze oorlog is, dan moeten wij hem toch ook kunnen stoppen! Er wordt weer over 'oorlogseconomie' gesproken alsof het de doodnormaalste zaak van de wereld is...

De oorlog in Gaza heeft me helemaal verstomd. Ik weet nog van de tijd dat joodse moeders met hun kinderen naar de markt in het oude centrum van Gazastad gingen. Ik ben meegelopen met Palestijnse ouders, die hun kinderen naar een gemengde tweetalig Joods/Arabische school brachten. Waar nu 10.000-den demonstranten op het plein in Tel Aviv om de vrijlating van de gijzelaars roepen, stonden wij met minstens evenveel mensen van de Vrede-Nu beweging te betogen dat Palestijnen en joden toch in vrede moesten kunnen leven.... Wij geloofden toen nog werkelijk dat vrede mogelijk moest zijn. En nu, hoezo Vrede-Nu?

De oudste beschrijving het ritueel van de optocht van Lichtmis is van eind vierde eeuw in, u gelooft het misschien niet (!), Jeruzalem, de stad van Vrede. Er zullen vandaag nog steeds plekken zijn waar de kerken leeglopen, omdat zij een vredesboodschap hebben voor de wereld. Nog steeds zullen er mensen het licht van de vrede naar buiten dragen. 'In het begin was het woord en in het woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen'. Zij zullen kinderen van het Licht genoemd worden en zachtjes zingen: "Soms breekt uw licht in mensen door onstuitbaar...". Moge dat zo zijn.